Nr. 7. *Braşov*, 1 (13) Iuliŭ 1887. **Anul II.**

ŞCÓLA ŞI FAMILIA

FÓIĂ PENTRU PĂRINŢI ŞI ÎNVĂŢĂTORI.

ESE DE DOUĔ ORI PE LUNĂ.

Redactorĭ: ***Ioan Popea*** *şi* ***Andreiŭ Bârseanu.***

Abonamentul: Pentru **Austro-Ungaria** pe an 3 fl.; pe $^1/_2$ an 1 fl. 60 cr.; pe $^1/_4$ an 1 fl. — Pentru **România** pe an 10 leĭ; pe $^1/_2$ an 5 leĭ.

Abonamentele sĕ fac la administratorul foiĭ **Ión Dariu**, în Braşov. — Manuscriptele sĕ trimit unuia dintre redactorĭ tot în Braşov.

Cuprinsul: Arta de a ajunge bĕtrâneţe adâncĭ şi fericite. — Care pedepse pot fi întrebuinţate în şcóla poporală, şi cum să sĕ aplice aceste pedepse? — Proprietatea. — Bibliografie. — Diverse.

Arta de a ajunge bĕtrâneţe adâncĭ şi fericite.

(După feluriţĭ scriitorĭ.)

I.

Puţinĭ ómenĭ vor fĭ, carĭ să nu doréscă să ajungă nisce bĕtrâneţe adâncĭ şi fericite. Şi deşi audim din când în când pe câte unĭĭ ómenĭ, că li s'a urît să trăiască, că viéţa e o povară pentru eĭ, că ar vré maĭ bucuros să le soséscă cât maĭ curênd óra morţiĭ, ca să scape de necazurile şi suferinţele vieţiĭ, credem, că dacă ar atêrna dela eĭ, s'ar maĭ gândí puţintel, ar fĭ maĭ în reservă cu curagiul lor, nu s'ar grăbí aşa tare cu paşiĭ spre mormênt, ar maĭ da ḑilelor rênd şi ar maĭ amâna încă câţĭ-va anĭ mersul lor în grópă. Aşa e omul făcut: îĭ place să trăéscă, şi de ar fĭ viéţa luĭ cât de nĕcăjită, cât de amărîtă şi de ar fĭ cât de marĭ suferinţele şi nenorocirile sale, îĭ vine totuşĭ greŭ a sĕ despărţí de viéţă, a fĭ smuls din braţele iubiţilor sĕĭ copíĭ, prietinĭ şi cunoscuţĭ.

Numaĭ câte un nebun, cuprins de desperare, îşĭ face într'un cés nefericit volnic sfîrşit ḑilelor sale amărîte. Dară acéstă apariţiune tristă e o rară escepţie. Preste tot sĕ póte ḑice, că fiecărui om îĭ place să trăéscă şi încă cât sĕ póte de mult; el sĕ pune la luptă cu mórtea, sĕ înarméză în contra eĭ şi caută cu mintea sa tot felul de mijlóce, ca să scape teafĕr din ghĭarele eĭ şi să'şĭ îndelungéscă cât sĕ póte de mult firul vieţiĭ.

Admirabilă este istoria acesteĭ lupte uriaşe străvechĭ

în contra morţii; dară timpul modern este cu deosebire bogat de biruinţe strălucite, pe care spiritul omului le-a câştigat asupra trimişilor morţii, asupra bólelor felurite.

Fost aŭ însă şi timpurĭ, în care nu făclia minţiĭ, ci luminile rătăcitóre ale credinţelor deşarte eraŭ povăţuitoriĭ omenireĭ în străduinţele eĭ de a afla talismanul în contra putereĭ morţiĭ.

Astfel, ca să tăcem de ideile aventurióse ale fermecătorilor păgânĭ din timpurĭ străvechĭ, de legendele grecescĭ şi romane despre mijlóce miraculóse pentru lungirea vieţiĭ, legende, dintre care o parte însemnată le-a păstrat poporul nostru românesc până astădĭ, fie'mĭ permis a arăta aicĭ numaĭ câteva exemple despre fermecătorĭ şarlatanĭ din timpurĭ maĭ nouĕ, din secoliĭ anteriorĭ.

Lucrul cel maĭ interesant însă e, că uniĭ din aceştĭ fermecătorĭ eraŭ ómenĭ aĭ sciinţeĭ, aĭ uneĭ sciinţe curióse, numită *alchimie*, prin care eĭ căutaŭ în mod chemic să afle un preparat fermecător, pe care 'l numiaŭ „pétra înţelepciuneĭ.“

Acéstă pétră, după cum spuneaŭ eĭ, avea puterea nu numaĭ să prefacă tóte metalele nenobile în aur, ci să şi vindece, ca medicament întrebuinţată, tóte bólele, să întineréscă trupul, şi să îndelungéscă viéţa.

Ne putem închipuí, ce efect înfricoşat aŭ trebuit să aibă astfel de şarlatanĭ asupra ómenilor credulĭ. Ómenĭ bogaţĭ, conţĭ, principĭ şi regĭ alergaŭ la eĭ, séŭ îĭ chemaŭ la curţile lor, ca să vadă cu ochiĭ minunile lor; maĭ mult însă, ca să sĕ îmbogăţéscă şi maĭ tare, séŭ ca să'şĭ dobîndéscă sănĕtatea perdută, să scape de bóle primejdióse, să'şĭ întineréscă puterile trupescĭ şi să'şĭ îndelungéscă firul vieţiĭ.

Don Caëtano, un ţĕran din Neapol, fŭ ridicat de principele electoral din Bavaria la rang de marşal şi de comandant al oraşuluĭ München. Nu trecŭ însă mult şi sĕ descoperiră înşelăciunile luĭ, şi de téma pedepseĭ el fugì la Berlin. Aicĭ fŭ primit la curtea luĭ Frideric I., care'l făcŭ general de artilerie, şi 'ĭ arĕtă stimă ca unuĭ principe, fiindcă Caëtano 'ĭ promisese, că în timp de 60 de ḑile 'ĭ va face 6,000,000 de taleriĭ de aur. Neputêndu'şĭ însă împliní promisiunea, fŭ aruncat în temniţă, şi după 4 anĭ spânzurat. Tot astfel de sórte avù şi şarlatanul *Mamu-*

gnano și consoții sĕĭ, carĭ fiind dovediți de șarlatanĭ, fură îmbrăcați în șic de aur și spânzurați de un stâlp aurit.

Unii dintre ceĭ maĭ însemnați fermecătorĭ șarlatanĭ, carĭ și-aŭ jucat rolul maĭ bine și cu farmecele lor aŭ pungășit maĭ ingenios pe multe familiĭ din societățile cele maĭ înalte, aŭ fost:

1. *Pseudo-contele de St. Germain.* Frideric cel mare îl numĭa „omul misterios, pe care nu'l póte străbate suflet de om". El însușĭ ḑicea despre sine, că e de 2000 séŭ de 3000 de anĭ de bĕtrân, și istorisia, că dênsul a cunoscut fórte bine pe Christos și pe ceĭ 12 apostolĭ aĭ luĭ, și că odată a sfătuit pe apostolul Petru, să'și maĭ modereze puțin arțagul. Acest om misterios avea o mulțime de cunoscințe folositóre, vorbĭa maĭ tóte limbile viĭ, scia cânta cu maĭ tóte instrumentele musicale, maĭ cu sémă cu vióra, cu o deosebită virtuositate, și era în stare să scrie cu o admirabilă dexteritate, ce i sĕ dicta, cu amêndouĕ mânile, pe douĕ cóle de hârtie de odată, fără ca să fĭ putut cineva deosebí, ce era scris cu mâna dréptă, de ce era scris cu mâna stângă. Arta sa de căpetenie ḑicea, că o-a învĕțat în India. De acolo spunea, că a adus recepta pentru céiul sĕŭ termecător, care redă bĕtrâneților puterea și tinereților frumsețea perdută, și care și după mórtea luĭ, în a. 1780, era unul dintre cele maĭ căutate articole, deși nu era alt-ceva, decât un simplu medicament purgativ.

Cu acest céiŭ, și cu alte medicamente, anume cu elixirul sĕŭ dădĕtor de viéță, cum îl numia el, sciŭ să înșele și să stórcă sume însemnate dela regĭ, principĭ, ducĭ, conțĭ etc.

2. Pe acest principe al fermecătorilor șarlatanĭ îl întrecù în obrăsnicie și în rafinament contimporanul sĕŭ *Cagliostro.* Numele adevĕrat al acestuia însă era Iosif Balsamo, de origine din Palermo. El a fost maĭ întâiŭ călughĕr, dară în curênd îșĭ părăsì tagma sa, sĕ făcù farmacist, apoĭ călĕtorì prin lume ca fermecător, ca căutător de comorĭ etc. Ajuns în Roma, sĕ căsătorì cu Lorenza Feliciani, frumósa fiică a unuĭ căldărar, și călĕtorì cu ea sub fel de fel de nume pompóse, strălucite, de conte, de principe etc.

Când visità pentru a doua óră Londra, sub numele de conte Cagliostro, continuà extravagențele vĕruluĭ sĕŭ,

pseudo-conteluĭ St. Germain. E de mirat, cum credea aristocrația englesă tóte vorbele fantastice ale luĭ Cagliostro. El istorisĭa, că dênsul a trăit înainte de potop, și că a fost în corabie cu Noe, apoĭ spunea, că a fost născut în Meka, și a fost crescut în Medina de înțeleptul Althotas, și că a primit cele de pe urmă învețăturĭ misterióse în cămările suterane ale celeĭ maĭ marĭ piramide.

Cagliostro promitea discipulilor sĕĭ o stare fisică și morală perfectă. El ḑicea, că e în stare să transfórme pe ómenĭ prin ajutorul puterei sale în acea stare paradisică, în care s'a aflat Adam, înainte de a pĕcătuí. După-ce a ajuns omul prin pétra sa în o astfel de stare de desăvîrșire trupéscă și morală, póte apoĭ trăí 5557 de anĭ. Dară numaĭ un bărbat în vêrstă de 50 de anĭ și o femeiă de 36 de anĭ puteaŭ ajunge la o astfel de stare trupéscă, de tinereță eterne. Modul, cum ajungea omul la acea stare paradisică, era împreunat cu multe greutățĭ. Cura se începea maĭ întâiŭ cu o dietă severă de 14 ḑ le în o casă isolată, începênd dela luna plină a luĭ Maiŭ, și sĕ compunea din nisce erburĭ purgative, care sĕ numiaŭ „picăturĭ de ale luĭ Kophta“. După 32 de ḑile pacientuluĭ i sĕ sloboḑia sânge. După acéstă procedură, ceĭ-ce voĭaŭ să sĕ renască, trebuĭaŭ să aștepte până ce sĕ iviaŭ convulsiunĭ și friguri, până li sĕ turburaŭ simțirile, până li sĕ lua pelea și le căḑeaŭ dinții și pĕrul. După aceea aveaŭ să ia o baĭe, și după-ce Cagliostro le da ceva din un farmec secret, le venia pelea la loc, toțĭ dinții străluciaŭ de frumsețe, și renascerea le era asigurată pe timp de 50 de anĭ.

Cu astfel de șarlatanerĭ sciŭ Cagliostro să înșele pe cele maĭ însemnate persóne ale timpuluĭ sĕŭ, și prin apucăturile sale sĕ pricepea să împuné chĭar și la ómenĭ de o profundă erudițiune, cum a fost de esemplu Lavater și alțiĭ.

Aceștĭ doĭ sûnt ceĭ maĭ însemnațĭ representanțĭ aĭ șarlatanilor fermecătorĭ, la carĭ a'lerga lumea simplă ca la nisce făcĕtorĭ de minunĭ, neținênd nicĭ o sémă de extremele lor nebunĭĭ.

Ómenĭĭ îșĭ uĭtară de adevĕratele legĭ ale naturei, prin a căror observare singur e numaĭ cu putință prelungirea vieții. In loc de a urma cu înțelepciune aceștor legĭ, eĭ căutară mijlóce pentru a'șĭ prelungí viéța în fermecătorĭĭ,

în descântece și vrăjitorii, în puterile fermecătóre ale cutăreĭ saŭ cutăreĭ plante și maĭ pre sus de tóte în a găsí pétra înțelepciuneĭ.

Progresul luminilor secolului al 19-lea însă a pus stavilă fantasmagoríilor și șarlataneríilor în forma de maĭ 'nainte, dară a le stîrpí cu desăvîrșire n'a fost în stare. Noĭ șarlatanĭ sĕ iviră, numaĭ în altă formă, făcênd lumea fără de minte să créḑă, că eĭ sûnt în stare, să vindece tot felul de bóle cu medicamentele lor secrete, cu prafurile, cu pilurile și cu alifiile lor secrete. Aceștia sûnt șarlatanii, carĭ fac să dispară ca prin minune orĭ-ce reumatism, orĭ-ce oftică, orĭ-ce suferință de stomach și de ficat ș. a., și carĭ promit, că prin măestriile, prin farmecile și magiile lor fac să le créscă înfumuraților holteĭ spânĭ bărbile și mustățile cele maĭ frumóse; să dispară petele și coloritul neplăcut de pe fețele domnișórelor, crețele de pe obrajiĭ și frunțile femeilor bătrâne, și carĭ promit a împodobí capetele pleșuge ale deșerților flăcăĭ tomnaticĭ cu bogate bucle undulătóre. Eĭ sûnt făcătoriĭ de minunĭ, carĭ cu câte o sticluță cu picăturĭ pentru un fiorin, doĭ, promit a regenera cu desăvîrșire pe ceĭ slăbănogĭ, pe ceĭ paralisațĭ; tot eĭ, carĭ daŭ omuluĭ cu'n picĭor în grópă puterea de viéță din tinerețe.

Da, și astăḑĭ maĭ sûnt încă următorĭ de aĭ luĭ St. Germain și d'aĭ luĭ Cagliostro, astăḑĭ în secolul luminilor! Și eĭ sûnt astăḑĭ cu atât maĭ periculoșĭ, că eĭ înșélă acum nu pe regĭ, pe principĭ, pe conțĭ și baroniĭ, ci pe massele poporuluĭ, pe aceĭ ómeniĭ din clasa de jos și de mijloc, carĭ îșĭ trag adeseorĭ bucătura dela gura lor și a copíilor lor, ca să dea prețul eĭ pentru un léc secret, făcător de minunĭ!

N'ar puté omul crede, dară e adevĕrat, e probat prin cercetările făcute din partea locurilor competente, că pentru un singur medicament secret un șarlatan a încassat în timp de 3 anĭ preste 90,000 de fiorinĭ. Un altul, fabricant de medicamente secrete, a primit în un singur an după cum s'a adevĕrit la poștă, 150,000 de fl. pentru mijlóce de a lungí viéța celor ce le întrebuințéză. Atât de mare e pungășia, ce o fac acești speculanți șarlatanĭ cu nisce capete cu creeriĭ sdruncinațĭ, care cu multă cheltuială aduc din țĕrĭ depărtate medicamente secrete, ce

după credința lor, sûnt în stare să le redobêndéscă sănĕtatea și puterile perdute prin felurite excese.

II.

Unicul și adevĕratul mijloc universal pentru a ajunge nisce bĕtrâneţe adâncĭ și fericite e: a urma cu consciință legile naturei și a îngrijí pentru o stare normală a trupuluĭ și sufletuluĭ nostru.

Dacă fie-ce om și-ar întocmí traiul vieţiĭ după aceste legĭ, și ar observa cu consciință pretensiunile organismuluĭ sĕŭ, viéța sa ar fí maĭ lungă, maĭ plăcută și maĭ fericită. *Buffon* ḑice, că *viéța orĭ-căruĭ animal este de 5 orĭ așa de lungă ca periodul crescereĭ sale;* ĕră *Flourens* a demonstrat, că vêrsta normală a omuluĭ e de 100 de anĭ, și că un om născut din părinţĭ sănĕtoșĭ, trăind cumpĕtat, are să ajungă, după legile naturei, o vêrstă de 100 de anĭ.

Mórtea la astfel de ómenĭ urméză din slăbiciunea bĕtrâneţelor, întocmaĭ ca la un arbore puternic, care nu pere, decât numaĭ după-ce încetul cu încetul s'aŭ stors tóte sucurile dintr'ênsul.

Causa, pentru care ceĭ maĭ mulţĭ ómenĭ mor fără vreme, este, că eĭ nu bagă în sémă pretensiunile higienice, uniĭ din nesciință, alţiĭ din desfrênare, și în sfîrșit alţiĭ din nevoie.

Arta prin urmare de a scí cineva să'și lungéscă viéța și să ajungă bĕtrâneţe adâncĭ și fericite sĕ cuprinde în a cunósce și a întrebuința mijlócele potrivite naturei trupuluĭ și sufletuluĭ nostru.

Și care să fie acele mijlóce?

Ele sûnt multe și felurite. Noĭ însă vom amintí numaĭ pe cele maĭ însemnate, fără aplicarea cărora nu póte să existe o viéță îndelungată și fericită.

Toţĭ ómeniĭ, câţĭ aŭ ajuns nisce bĕtrâneţe adâncĭ și fericite, aŭ avut a o mulţămí acésta cu deosebire cumpĕtăreĭ lor în tinereţe și deprinderei lor la un traiŭ simplu și regulat.

Să ne deprindem decĭ de timpuriŭ la o viéță regulată. *De timpuriŭ în pat și de timpuriŭ din pat, face pe om sănĕtos și vesel.* Ómeniĭ, carĭ sûnt învĕţaţĭ a face ḑiua nópte și nóptea ḑi, rare-orĭ ajung la bĕtrâneţe adâncĭ și fericite. Trupul lor sĕ moleșesce, eĭ îșĭ perd de timpuriŭ vioiciu-

nea sufletului lor, îmbătrânesc fără vreme, să fac neharnici de a întâmpina cu curaj greutăţile vieţii şi mor cu ţile.

Nu mai puţin să ne obicinuim din tinereţe la o viéţă simplă şi cumpătată în mâncare şi băutură. Un traiu simplu ne umple punga cu bani, trupul cu sănătate şi sufletul cu veselie. Lăcomia în mâncare şi băutură este mijlocul cel mai sigur pentru a ne scurta ţilele vieţii. Este de ajuns a ne slăbí stomachul, instrumentul principal al digestiunei, pentru a ne otrăví trupul cu sucuri necópte, vătămătóre. Gurmanii, cari simt plăcere a'şi ghidilí gâtlejul cu fel de fel de bucate şi de arome, care iritézá şi atacă nervii, n'aŭ avut nici o dată o viéţă sănătósă, şi cu atât mai puţin o viéţă îndelungată şi fericită. Ei aŭ fost ucigaşii lor.

Mâncarea cea mai simplă şi cea mai nutritóre este *laptele*. Marea importanţă a lapteluí sub orí ce formă, ca lapte dulce, lapte acru, brânză, caş, să explică prin analisă. Aprópe tóte substanţele chemice necesare să găsesc reunite în lapte, şi adecă: apă, zahar, albumin (casein), grăsimi şi sărurí.

Ouăle încă sûnt un aliment fórte important. Ele conţin tóte materiile asimilabile, care sûnt de trebuinţă la preparărea sângeluí.

Ceea ce e laptele pentru vîrsta mai crudă, aceea e *carnea* pentru ceí ce muncesc, fie cu trupul, fie cu capul. Carnea satură şi nutrésce în acelaşi timp, dă putere fisică şi'l face pe om capabil de lucru. Acésta ne-o dovedesc Englesii, cari să nutresc mai mult cu carne, şi cari sûnt ceí mai productivi muncitori.

În hrănirea nóstră cu aceste treí alimente să nu fim cruţători, căcí prin o asttel de mâncare ni să întăresc puterile la lucru, éră pe de altă parte *ni să face corpul sănătos şi mai oţélit în contra bólelor*. Căcí sciut este, că *cele mai multe bóle să încuibézá acolo, unde ómenii să nutresc mai réŭ*.

În privinţa cantităţii mâncăreí, trebue să scim, că acésta depinde dela mărimea corpuluí, dela climă, dela timp şi cu deosebire dela munca, ce ni să cere să o săvîrşim. La încordările atât fisice, cât şi spirituale să cere mai mult nutremênt, decât în stare de neactivitate. Un obiceiŭ réŭ să observă la uniĭ ómenĭ, cari tocmai atuncí mănâncă mai mult, când nu lucrézá, d. e.: în ţile de

sĕrbătorĭ, ĕră când sûnt ocupaţĭ cu lucrul cel maĭ greŭ, abia sĕ maĭ gândesc la mâncare.

Alimentele vegetale, cum sûnt: zarzavaturile şi pómele, sûnt, maĭ cu sémă în timpul călduros al verei, mijlocul cel maĭ însemnat pentru curăţirea sângeluĭ.

Cépa, usturoiul şi ardeiul, consumate în cantităţĭ prea marĭ, sûnt fórte vătĕmătóre sănĕtăţiĭ.

În privinţa moduluĭ de mâncare, să observăm următórele regulĭ:

1. Să nu mâncăm nicĭ odată, dacă n'avem poftă, séŭ dacă sûntem alteraţĭ de mânie, de spaimă, de supĕrare, séŭ fiind obosiţĭ.

2. Vara, fiindu-ne setea maĭ mare decât fómea, să trăim maĭ mult cu legume şi póme. Iarna să ne nutrim bine cu carne şi grăsimĭ. Cu cât muncim maĭ mult, cu atât să ne nutrim maĭ bine.

3. Să mâncăm, când ne e fóme. Aşteptând prea mult după mâncare, sucurile stomachuluĭ trec în intestine şi fómea dispare.

4. Să nu desconsiderăm gradul de temperatură al bucatelor. Bucatele şi bĕuturile ferbinţĭ sûnt fórte vătĕmătóre sănĕtăţiĭ.

5. La dejun să mâncăm puţin, la prânz moderat, la cină fără să ne săturăm de ajuns.

6. Odihnă după masă sĕ recomandă numaĭ ómenilor bĕtrânĭ. Pentru ceĭ tinerĭ ajunge o pausă mică, dar maĭ folositóre pentru dênşiĭ este o preumblare. Somnul după prânz pe tinerĭ îĭ moleşesce şi'ĭ face trândavĭ şi greoĭ la gândire.

7. După cină nu e sănĕtos să ne culcăm îndată. Nóptea vom fĭ chinuiţĭ de visurĭ urîte, ér' diminéţa ne vom scula cu capul greŭ.

Dară ómenĭĭ trăesc nu numaĭ cu mâncare, ci şi cu bĕutură. Bĕutura cea maĭ bună este *apa*. Din tóte speciele de apă cea maĭ plăcută şi maĭ priinciósă este *apa de isvor*. Cu cât fundul isvoruluĭ este maĭ nisipos şi maĭ petros, cu atât apa este maĭ bună. De aceea sĕ aruncă prin unele locurĭ petricele în fântânĭ. Maĭ puţin bună de bĕut şi maĭ puţin priinciósă organismuluĭ nostru este apa de rîŭ, din causă, că'ĭ lipsesce cantitatea recerută de săruri, şi de var. Ómenĭĭ înaintaţĭ în vîrstă pot bé apă

sălcie din rîurĭ, fără vre-o mare stricăciune pentru trupul lor, pentru copíi însă ea este vătemătóre desvoltăreĭ organismuluĭ lor, care, fiind în crescere, are trebuinţă de marĭ cantităţĭ de var.

Afară de apă însă ómenii beaŭ şi băuturĭ spirituóse d. e. bere, vin, şi rachiŭ.

Berea sĕ recomandă femeilor, care lăptéză. Abusul bereĭ însă tîmpesce mintea, încarcă corpul cu o grăsime nesănĕtósă şi 'l predispune la trândăvie.

Vinul provócă o circulaţie maĭ repede a sângeluĭ, înalţă puterea imaginaţiuneĭ şi înveselesce inima, cum ḑice scriptura. In mică mĕsură el e recomandabil cu deosebire după mâncările grase, fiindcă alcoolul vinuluĭ disólvă grăsimile întrate în stomach şi înlesnesce absórberea lor în sânge. Vinurile falsificate, precum şi cele curate gustate în cantitate prea mare, sûnt fórte vătemătóre sănĕtăţiĭ.

Dintre tóte băuturile spirituóse rachiul este maĭ vătemător pentru sănĕtate. Efectele rele cresc în proporţiune cu gradul luĭ de tărie.

Feresce-te de a bé aceste băuturĭ spirituóse fără cumpĕt. Nicĭ un băutor pasionat de băuturĭ spirituóse nu a ajuns la adâncĭ şi fericite bătrâneţe. Ceĭ maĭ mulţĭ dintr'ênşiĭ şĭ-aŭ sfîrşit ḑilele în flórea vîrsteĭ lor, într'un mod trist, vrednic de compătimire: unĭĭ din eĭ murind de oftică, alţiĭ de hidropică séŭ bóla apeĭ, alţiĭ în stare de nebunie, şi ceĭ maĭ mulţĭ din eĭ fiind loviţĭ de gută séŭ de apoplexie.

Dar nu numaĭ bucatele şi băuturile singure servesc pentru a ne conserva şi întări puterile nóstre, ci şi o *exercitare şi o ocupare variată a acestor puterĭ.*

In tinereţe trupul trebue întărit şi oţĕlit prin *muncă.* Munca împreunată cu cruţare 'l face pe om vesel şi bine dispus. Ea 'l face mulţămit cu sine şi cu sórtea sa, şi 'ĭ prepară o viaţă independentă lipsită de necazurĭ şi de grijĭ chinuitóre pentru existenţă. Ea îl feresce pe om de a fĭ silit la bătrâneţe să aibă o viéţă amărîtă pentru sine şi pentru copíiĭ sĕĭ. Nu póte fĭ ceva maĭ amar pentru un bătrân, decât grija torturătóre pentru mijlócele de existenţă. Sentimentul de a sĕ vedé silit să trăéscă din mila altuia umple de mâhnire sufletul omuluĭ bătrân. Prin muncă însă împreunată cu cruţare şi cu deprinderea de a

avé trebuinţe puţine, omul îşĭ câştigă o posiţie îndependentă la bĕtrâneţe şi sĕ póte face binefăcĕtorul iubiţilor sĕĭ chiar şi atuncĭ, când dênşiĭ maĭ vîrtos ar trebuí să'ĭ fie o proptea, pe care să sĕ razime adâncile luĭ bĕtrâneţe.

Munca împreunată cu cruţare e nu numaĭ mijlocul cel maĭ corespundĕtor pentru a ajunge nisce bĕtrâneţe fericite, lipsite de grijĭ chinuitóre, ci ea e în sine însa'şĭ aroma vieţiĭ. Ea ne face veseli şi bine dispuşĭ; şi în adevĕr nimic nu are o înfluenţă aşa de binefăcĕtóre asupra sănĕtăţiĭ nóstre, ca o inimă veselă lipsită de grijĭ. *Inima veselă face viéţa înfloritóre, ĕră omuluĭ trist i sĕ usucă ósele*, a dis înainte cu vre-o 3000 de anĭ un om înţelept. Grijile şi necazurile prea marĭ pentru existenţă îl îmbĕtrânesc pe om fără vreme şi'ĭ sécă tóte puterile vieţiĭ.

De 'ţĭ iubescĭ aşa dară viéţa, deprinde-te din tinereţe la muncă. Rare-orĭ ómeniĭ leneşĭ, carĭ prind de timpuriŭ plăcere la o viéţă trândavă, ajung bĕtrâneţe adâncĭ şi fericite. Câte ḑle sûnt într'un an, de atâtea bóle sufer eĭ. Iaŭ piluri cât nucile, picături cu litrele şi prafurĭ cu chilogramele, astfel că trupul lor sémănă maĭ mult cu o farmacie mobilă. Atâta material farmaceutic sĕ află grămădit în stomacul lor. Şi tóte medicamentele acestea, cumpĕrate cu banĭ scumpĭ, le iaŭ astfel de fiinţe numaĭ fiindcă aŭ fost deprinse din tinereţe la o viéţă comodă, petrecênd cea maĭ mare parte din vreme în neactivitate, resturnate pe un jilţ şi căutând a'şĭ depărta urîtul în monotonia traiuluĭ lor molatic omorîtor de suflet prin câte o céşcă de cafea, de sirop séŭ de limonadă şi prin lamentările lor supĕrăcióse.

Tot atât de periculósă însă pentru sănĕtate este şi o *activitate exagerată*. Fără de odihna trebuinciósă nu este cu putinţă a sĕ pune la loc puterile mistuite prin muncă. Maĭ binefăcĕtóre însă pentru recrearea şi înviorşarea puterilor este *mişcarea ḑilnică în aer curat şi liber*. Maĭ cu sémă orăşenilor, carĭ din causa desimeĭ caselor, grămădireĭ locuitorilor şi din câte şi maĭ câte împrejurărĭ nefavorabile nu pot gusta între zidurile oraşuluĭ un aer curat, fiind acesta infectat şi otrăvit cu felurite substanţe vătămătóre, — nu li sĕ póte recomanda din destul a face în fiece ḑi câte o preumblare în aer curat şi liber, afară din oraş, şi din timp în timp să le placă a face, maĭ cu sémă

în timpul verei, și câte o excursiune mai depărtată, căci cu cât e mai departe de oraș, cu atâta aerul este mai curat și cu mai multă putere recreătóre.

După analisa profesorului *Ritter von Nussbaum*, omul are trebuință în fiece ți pentru susținerea vieții sale de 9000 de litrii de aer, câte $^1/_2$ de litru la fiece înspirație. De unde urmézá, că aerul este mijlocul cel mai puternic pentru conservarea vieții și sănătății nóstre. Dară numai aerul curat, neamestecat cu tot felul de substanțe otrăvicióse.

Aerul liber din natură conservă și întărește plămânile și curăță sângele nostru. Aerul și mișcarea în aer curat promovézá círculațiunea regulată a sângelui în trupul nostru.

Ómenii, carí trăesc mai mult în casă, lipsiți de aer curat, pe lângă tot traiul lor bun, sûnt nesănętoși, sarbeți la față și fără putere, pe când ceí-ce trăesc sub cerul liber, cu tot traiul lor ticălos, sûnt sănętoși și aŭ un trup frumos și puternic.

Meseriașul Ghiță, de exemplu, trăesce fórte bine, cetățenesce, el mănâncă regulat carne, ouĕ, bucate destul de hrănitóre. Dară el e bietul silit să petrécă partea cea mai mare din viéță închis între 4 pereți, în aerul infectat al odăcei sale. Rar i se întêmplă să iasă și el p'afară, să guste și el ca alți muritorí esența dătătóre de viéță a aeruluí curat din natură. Órele libere, de care dispune din timp în timp, după terminarea afacerilor sale ți lnice, dênsul preferă a le petrece cu soții sĕi într'o odae infectată de aer pestifer. Priviți în fața-i, și vĕ îngroziți de aspectul luí ofilit, lipsit de orí-ce colorit viŭ, ce se exprimă în fața unuí om sănętos.

Uitați-vĕ apoí la ciobanul Marin, care a trăit mai mult cu aer și cu mămăligă. Priviți în fața acestuí fiŭ al naturei, trăit pe culmile munților, sub cerul liber, în aer liber, și veți rămní la sănętatea, ce strălúce din fața luí rumenă. Opincile luí sûnt desfundate, el e silit să dórmă pe pământul umed, rĕsbit de ploíe, dară el nu scie de șoldină séŭ podagră, nu scie de durere de cap, de stomac, de friguri, de strînsori, și gutura'ul, de care rar se întêmplă să scape vre-un orășan, e un cuvênt exotic în limba luí ciobănéscă.

Tótă mișcarea nóstră în aerul liber din natură ne va

folosí însă prea puțin, dacă nu vom căuta, ca și *în odăile, unde petrecem o parte însemnată a vieții nóstre, să putem gusta acéstă hrană dătătóre de viéță.*

Ca să o putem avé acésta în abundanță, trebue îngrijit, ca aerul închis din odăi, corupt prin respirațiunea nóstră și otrăvit prin evaporațiuni continue, să fie cât se póte de des premenit prin deschiderea ferestrelor. Căci respirațiunea nóstră strică pe nesimțite aerul din odăi, făcêndu-l primejdios pentru sănĕtatea nóstră. Mai vêrtos se întâmplă acésta în casele unor ómeni mărginiți la minte, cari în timpul friguros al ierneĭ, ca să păstreze căldura din odăile lor și ca să cruțe lemnele, închid hermetic ferestrele, lipindu-le, ca nu cum-va să între pe vre-o crepătură frigul de afară. Un defect, ce'l observăm mai ales la ómeni de pe sate, și una dintre causele de căpetenie, ce, împreună cu trainl rĕŭ, fac ca numĕrul bólelor și casurilor de mórte să fie așa mare tocmaĭ între fiiĭ poporuluĭ nostru, cari după condițiunile favorabile ale vieții lor țĕrănescĭ ar trebuí să fie ómeniĭ ceĭ maĭ sănĕtoșĭ și ceĭ maĭ trainicĭ, ocupațiunile lor săvîrșindu-se aprópe tóte sub cerul liber, unde dîlnic aŭ ocasie să inspire puterea recreătóre a aeruluĭ curat.

Unul din relele, ce rod la existența multor ómeni este și *lipsa de curățenie*, pentru care simțul lor e têmpit cu desăvîrșire.

Curățenia nu este numaĭ o podóbă plăcută, ea e maĭ mult, e un mijloc neapĕrat pentru lungirea existenței nóstre. De aceea încă din vechime ómeni înțelepți, legislatorĭ vestiți aŭ instituit legĭ anumite pentru curățirea trupuluĭ prin scalde dese. Și acésta cu tot cuvêntul; căcĭ aerul, ce ne înconjură, îl înspirăm nu numaĭ prin nărĭ, ci și prin o mulțime de găurele micĭ ale peleĭ, numite porĭ, carĭ servesc totdeodată pentru evaporarea și depărtarea fluidităților nefolositóre și vătĕmătóre trupuluĭ nostru.

Curățenia fiind prima condițiune a sănĕtățiĭ peleĭ, ar trebuí să o curățim dîlnic pe acésta prin spălare, scalde, băĭ și schimbarea désă a rufelor. Neputênd cine-va face acésta, să'și schimbe cât de des rufele, cu deosebire vara. Rufele absorb tóte productele peleĭ, reținpulberea din afară și împedecă prin acésta astuparea porilor. Pettenkofer, un mare higienist, dice, că premenindu-ne, trimitem rufele în locul nostru la baĭe.

Băile sûnt de două felurĭ: calde şi recĭ. Cele recĭ servesc maĭ mult pentru întărirea peleĭ, decât pentru curăţenie. Băile calde promovéză în mod fórte salutar funcţiunea peleĭ şi curăţirea sângeluĭ. Băile de vapor saŭ de abur, în legătură cu duşurĭ recĭ, sûnt un mijloc puternic pentru promovarea funcţiunilor peleĭ, circulaţiuneĭ sângeluĭ şi recreăreĭ nervilor.

În chipul acesta am arătat o mulţime de rele fisice, care ne atacă puterile trupescĭ şi ne împedecă a ajunge nisce bĕtrâneţe fericite. —

Cunóscem însă şi rele, care neliniştesc şi bolnăvesc sufletul, şi acestea sûnt *patimele*.

Patimă sĕ numesce orĭ-ce poftă, prin a căreĭ domnie sĕ nimicesc convingerile nóstre cele bune.

Patima este subjugătórea raţiuneĭ nóstre, sfărâmătórea sanctuaruluĭ dumnedeesc al sufletuluĭ nostru; ea e isvorul tuturor viţiilor, care s'aŭ săvîrşit vre-odată pe pământ.

Patima 'ĭ răpesce omuluĭ raţionamentul; îĭ răpesce puterile luĭ nobile şi'ĭ nimicesce viéţa deodată cu virtutea luĭ.

Feresce-te de orĭ-ce patimă. Nu o lăsa să sĕ încuibe şi să prindă rădĕcină în sufletul tĕŭ.

Caută să fiĭ domn preste tine. Şi acésta să începĭ a o face de timpuriŭ. Fie-ce ḑi perdută îţĭ face lupta maĭ grea. De iubescĭ ceva, pune-ţĭ întrebarea: de s'ar întêmpla să perd ce iubesc, cum aş fi, şi cum ar trebuí să fiŭ, ca să nu perd maĭ mult, ca să nu perd liniştea sufletuluĭ şi printr'ênsa sănĕtatea şi viéţa mea?

O astfel de pregătire te face să suferĭ orĭ-ce perdere, orĭ-ce nenorocire cu inimă liniştită. Căcĭ adevĕr e, că nenorocirea e cu atât maĭ mare, cu cât am fost maĭ puţin pregătiţĭ.

Gândesce'ţĭ numaĭ, când aĭ câte o causă să fiĭ nĕcăjit: merită aceea, pentru ce te nĕcăjescĭ, ca să perdĭ numaĭ o părticică din sănĕtatea ta? Merită să'ţĭ perdĭ liniştea şi veselia sufletuluĭ tĕŭ măcar pentru un pătrar de oră?

De 'ţĭ place să jocĭ jocurĭ hasarde, de escĭ jucător pasionat, întrĕbă-te: merită jocul tĕŭ, să perdĭ nopţĭ întregĭ în un aer stricat, otrăvit de fum şi de praf? Merită patima ta, să ţi sĕ răpéscă din causa eĭ podóba bucuriilor

celor mai scumpe ale vieţii sale? Merită ea, ca pentru un gust trecător, deşert, să te alegi în urmă cu punga gólă, cu un suflet amărît, încărcat de căinţă, turburat şi neliniştit, şi cu pericolul de a'ţi scurta ḑilele vieţii?

In chipul acesta caută a te pregăti la orî-ce lucru, pentru care simţi că ai prins slăbiciune, şi veî vedé, că cu timpul poţi ajunge la un însemnat grad de tărie asupra inimeî şi sufletuluî tĕŭ.

* * *

Şi aşa, credem, am arătat cele mai însemnate rele, ce bântue viéţa ómenilor, şi am indigitat totdeodată în contra lor şi remediile cele mai de căpetenie, pe care, ca cetitoriî nostriî să le ţină mai bine minte, le resumăm încă odată, şi ḑicem:

Curăţenia, răcorirea şi învioşarea peleî cât se póte de des prin spălare, prin scalde şi băi reci şi calde; curăţenia vestmintelor, care sûnt mai aprópe de pele; depărtarea orî-căreî necurăţeniî din locuinţele nóstre; cumpĕtarea în mâncare şi beutură şi simplitatea traiuluî; învĕrtoşarea trupuluî prin muncă; înspirarea aeruluî sănĕtos, liber din natură, un traiŭ variat între o activitate obositóre şi odihnă recreatóre; nicî o exagerare în nicî un lucru, calea de mijloc în tóte; cu deosebire însă ferirea de patimî: acestea tóte sûnt mijlócele cele mai sigure pentru a ne conserva sănĕtatea nóstră şi pentru a ajunge nisce bĕtrâneţe adâncî şi fericite.

Ioan Popea.

Care pedepse pot fi întrebuinţate în şcóla poporală, şi cum să se aplice aceste pedepse?

(Din archiva »Reuniuneî înv. rom. din districtul al X-lea.«)

Pentru a puté promova învĕţământul şi crescerea, de multeorî se recer pe lângă alte mijlóce şi pedepse. Nu este însă lucru indiferent, de ce fel vor fi pedepsele, şi cum se aplică ele, pentru că prin alegerea şi aplicarea lor la educaţiune se póte fórte mult câştiga, dar şi fórte mult strica.

Invĕţătoruluî ca educător moral îî staŭ la disposiţiune douĕ feluri de pedepse, şi adecă: *pedepse naturale şi pedepse voluntare.*

Pedepse naturale se numesc acelea, care sûnt urmărî naturale, inseparabile de faptele făcute, şi la care învĕţătorul are numai să facă atenţi pe elevi şi să-î aducă să înţelégă, că pedepsele staŭ

în strînsă legătură cu faptele și sûnt urmărĭ naturale ale lor; d. e. cu minciuna stă în strînsă legătură neîncrederea, neliniștea și mustrarea de cuget.

Pedepse voluntare sûnt acelea, care nu staŭ în legătură neseparabilă cu faptele, ca d. e. a detrage mincinosuluĭ mâncarea, saŭ a'l oprí dela vr'o petrecere etc.

Pedepsele naturale sûnt totdéuna a sĕ prefera celor voluntare, pentru-că ele nu sûnt espuse uneĭ alegerĭ greșite și produc de obiceiŭ aplecărĭ bune și durabile, fiindcă copiiĭ vor vedé, că nu pot scăpa de urmările cele rele altfel, decât numaĭ părăsind faptele, care aŭ astfel de urmărĭ.

Pedepsele voluntare nu corĕspund totdéuna scopuluĭ, ba fiind întrebuințate rĕŭ, pot produce efecte contrare, căcĭ convingêndu-sĕ eleviĭ, că aceste pedepse urmézĕ numaĭ décă învĕțătorul observă faptele lor cele rele, eĭ sĕ vor ferí de asemenea fapte numaĭ când vor scí, că sûnt observațĭ de învĕțător, și așa pot ușor devení viclenĭ, prefăcuțĭ și fățarnicĭ.

Ca pedepse voluntare sĕ pot întrebuința în școlă cam următórele:

1) o căutătură seriósă;
2) o desconsiderațiune;
3) trecerea cu vederea pentru moment la cetit séŭ esaminare;
4) scrierea inițialelor numeluĭ pe tabla școleĭ;
5) înfruntărĭ séŭ dojenirĭ;
6) amenințărĭ maĭ serióse;
7) eschiderea dela vr'o petrecere;
8) depunerea elevuluĭ dintr'un serviciŭ, ce i s'a fost încredințat;
9) perderea loculuĭ, întru cât permit cerințele higienice, și isolarea;
10) însciințarea părinților séŭ tutorilor despre purtarea elevuluĭ printr'un bilet, nu însă prin făptuitor, nicĭ prin conscolariĭ luĭ;
11) înfruntarea în presența superiorilor;
12) reținerea maĭ lungă în școlă;
13) înscrierea în ḑiar;
14) degradarea pe câte-va óre în o clasă maĭ inferióră;
15) în casurĭ maĭ grave, pedepse corporale; și
16) când tóte celelalte pedepse întrebuințate treptat nu vor fí folosit nimica, chiar și eschiderea cu totul din școlă.

I. Întrebuințarea pedepselor.

Pentru ca pedepsele să ducă în adevĕr la scopul dorit, și să nu producă efecte contrare, e bine, ca învĕțătorul să nu pérdă din vedere următórele lucrurĭ:

1. Învĕțătorul să nu pedepséscă nicĭ odată efectele incapacităților și ale slăbiciuneĭ naturale, ci numaĭ greșelĭ provenite din lenevire, ușurință și rea voință. În casurĭ, când erorile sûnt independente de voința elevilor, învĕțătorul să fie la aplicarea pedepseĭ cu precauțiune și cruțare.

2. Pedepsele să sĕ întrebuințeze cât sĕ póte de cu cruțare, fiind-că întrebuințate prea des, îșĭ perd din putere și apoĭ nu maĭ fac întipărire în copiĭ, têmpesc simțul moral, ba pot produce și îndârjire.

3. Cu cât pedepsele sĕ vor arĕta ca adevĕrate consecințe ale faptelor rele, ér' nu ca eșite numaĭ din propria voință și placul învĕțătoruluĭ, cu atâta vor avé efect maĭ mare.

4. Cu aplicarea pedepselor să nu sĕ procédă totdéuna uniform, ci învĕțătorul să sĕ acomodeze după diferitele însușirĭ individuale (morale, sociale, fisice și secsuale) ale elevilor, căcĭ altmintrelea în unele casurĭ pe lângă tótă aparința de dreptate, s'ar puté face fórte mare nedreptate. Una și aceeașĭ faptă comisă de diferiți copiĭ, are diferite graduri de culpabilitate, și totodată una și aceeașĭ pedépsă aplicată la copiĭ cu diferite caractere, nu produce tot acelașĭ efect. O greșélă făcută, așa dicênd, din întêmplare, de bună sémă trebuesce pedepsită maĭ domol decât alta făcută din petulanță séŭ rĕutate. Caractere maĭ domóle și cu simț de onóre sĕ pot îndrepta maĭ ușor prin înfruntărĭ, amenințărĭ și pedepse maĭ ușóre, pe când la cele dure, nepăsătóre trebuesc întrebuințate mijlóce maĭ simțitóre.

5. La întrebuințarea pedepselor să sĕ feréscă învĕțătorul cât sĕ póte de a da ansă la presupunerea, că ar fi condus de vre-o pasiune. Acésta s'ar întêmpla, când el ar pedepsí în mânie séŭ cu prea mare asprime, séŭ când ar acompania pedépsa cu espresiunĭ necuviincióse, séŭ chiar s'ar arĕta că simte o plăcere la durerile celuĭ pedepsit.

6. Să nu sĕ pedepséscă fapte, ale căror urmărĭ naturale sûnt destulă pedépsă pentru copiĭ, d. e. Unul, care a umblat după cuiburĭ și a căḑut din pom, este pedepsit de ajuns prin lovitura suferită.

7. Să nu sĕ alégă ca pedepse astfel de lucrurĭ, care trebuesc să fie plăcute copiilor și dorite de eĭ, precum: spunerea de rugăciunĭ, mergerea la biserică etc., căcĭ astfel îĭ facem numaĭ ca să urască aceea, ce ar trebuí să iubéscă și să facă bucuros.

8. Să sĕ evite tóte acele soiurĭ de pedepse, care pot avé înriurințe vătĕmătóre asupra corpuluĭ și simțuluĭ copiilor. Aseme-

nea trebue învĕțătorul a fí cu îngrijire la distribuirea pedepselor, care sĕ basézĕ pe simțul de onóre, pentru cĕ pedepsele de soiul acesta, de nu vor fí întrebuințate cu băgare de sémĕ, ușor pot face pe copíí indiferenți și pot slăbí, ba chiar têmpí cu totul, simțul de onóre și rușine. Cu rușinările sĕ fie învĕțătorul cu atâta maĭ cruțător, cu cât școlariĭ vor fí maĭ bine crescuți în casa părinților, și maĭ simțitorí. Sĕ sĕ ferésckă învĕțătorul de mijlóce rușinătóre prea ordinare și desonorătóre, precum: de polecrituri, nume de batjocură, aseménărĭ nenobile, rușinare în public prin órecare semne, predarea celuĭ vinovat batjocureĭ conșcolarilor sĕĭ etc. Astfel de pedepse nu îndreptézĕ și nu nobilitézĕ, ci numaĭ strică, îndârjesc și înrĕutățesc.

9. La întrebuințarea mijlócelor de pedepsit trebue a sĕ observa o gradațiune înțeléptă; sĕ sĕ încépă cu pedepse maĭ ușóre și numaĭ după aceea sĕ sĕ întrebuințeze și pedepse maĭ aspre.

10. La eschiderea unuĭ școlar din școla de tóte ḑilele sĕ sĕ urmeze în modul următor:

a) sĕ sĕ eschidă numaĭ copíí, carĭ aŭ trecut etatea de 12 anĭ;

b) eschiderea sĕ sĕ facă numaĭ în urma unuĭ conclus al corpuluĭ învĕțătoresc;

c) eschiderea sĕ sĕ notifice părinților, respective tutorilor, inspectoruluĭ școlar și oficiuluĭ însărcinat cu ținerea în evidență a copíilor obligați a cerceta școla.

II. Pedepsele corporale.

Mulți dintre pedagogiĭ moderni sûnt de părere, ca pedepsele corporale sĕ sĕ eschidă cu totul din școlă, ceea-ce ar fí într'adevĕr și de dorit; însă esperiența ne arată, cĕ la crescerea școlară totușĭ câte odată sĕ arată necesitatea imperativă de a face întrebuințare de pedepsele corporale, fiindcă fără astfel de mijlóce în multe locurĭ și în multe casurĭ ar fí cu neputință de a ținé în ordine o grămadă de copíí, din carĭ mulți aŭ crescut, așa ḑicênd, sĕlbaticĭ, fără multă îngrijire, și în carĭ nu s'aŭ putut desvolta simțirĭ maĭ nobile.

Fiind învĕțătorul necesitat a face întrebuințare de astfel de pedepse, va face acésta numaĭ în casurĭ estreme, când tóte celelalte mijlóce maĭ domóle încercate treptat sĕ vor fí arĕtat nesuficiente, anume la copíí fórte sĕlbaticĭ și stricați moralicesce, pentru nesupunerĭ, bătăĭ, minciunĭ, calumnií, hoțíí, etc., dar nicĭ odată pentru greșelĭ făcute din ușurință copilărésckă. Pedepsele sĕ sĕ aplice cu nuéua séŭ cu un bețișor subțire în presența superiorilor

și a părinților séŭ tutorilor, pentru ca așa să sĕ evite orĭ-ce ansă de jeluirĭ și orĭ-ce neplăcerĭ.

La întrebuințarea pedepselor corporale este fórte de recomandat, ca învĕțătorul să fie cu precauțiune, căcĭ neprocedând el înțelepțesce, va produce în școlarii sĕĭ numaĭ amărăciune și îndârjire. De aceea el să nu pedepséscă nicĭ odată:

a) în casurĭ dubiĭ, ci numaĭ după ce s'a convins pe deplin, că respectivul este într'adevĕr vinovat și că merită pedépsă.

b) Să nu pedepséscă fără pregătirea cuviinciósă, adecă până când nu va fĭ adus pe copil să recunóscă însușĭ, că este vinovat și că merită a fĭ pedepsit; sĕ înțelege de sine, că învĕțătorul în astfel de casurĭ îșĭ va arĕta părerea sa de rĕŭ pentru trista necesitate, care'l face să pedepséscă cu pedépsă corporală.

c) Să nu pedepséscă nicĭ odată în ferbințéla nĕcazuluĭ, ca așa cu liniște să pótă precalcula mĕsura pedepseĭ și să nu vină în pericul de a trece mĕsura potrivită și a esceda în maltratare, prin ceea-ce ar da elevilor sĕĭ și esemplu rĕŭ.

d) Să nu pedepséscă în timpul prelegerilor, căcĭ prin aceea sĕ distrage atât învĕțătorul cât și școlariĭ. Amênarea pedepseĭ dă copiilor adeseorĭ ocasiune la cugetărĭ serióse și totodată este și ca o înăsprire a pedepseĭ, fiindcă, după cum scim din esperiență, maĭ tóte bucuriile și necazurile sûnt maĭ marĭ în așteptare, decât în însăși fapta.

e) In fine să nu pedepséscă nicĭ odată într'un mod barbar. Copilul să simtă pedépsa, dar nicĭ într'un chip învĕțătorul să nu aibă a sĕ teme de urmărĭ rele. Să sĕ ferésca învĕțătorul de a da pălmĭ, a trage de urechĭ și de pĕr, a da lovicurĭ preste cap și alte părțĭ delicate, a lovĭ preste buricele degetelor séŭ dosul mâneĭ cu linealul séŭ cu bățul ș. a.; cu un cuvênt să sĕ ferésca a întrebuința pedepse, care pot avea înfluințe vătĕmătóre asupra sănĕtățiĭ și moralităților copíilor.

f) Să nu sĕ pretindă dela cel pedepsit, ca să mulțămésca pentru pedépsa primită.

g) In urma pedepseĭ învĕțătorul ține o admonare moralisătóre cătră școlariĭ presenți. —

Proprietatea.

Un esemplu practic din »Economia națională«, după *Maurice Block*.

Intr'una din ḑile sĕ escă o cértă mare între Augustin și între Nicolae.

Augustin găsise un bricég, și Nicolae ḍicea, că bricégul este al luĭ, de óre-ce el a perdut unu. Augustin ḍicea, că multe bricege sĕ perd, și că și el a perdut multe, și astăḍĭ a găsit unul din cele, pe care le-a fost perdut.

Alăturea sĕ afla și Filip, care ascultase acéstă cértă, și cum asculta, îĭ plesní prin minte să întrebe pe Nicolae, dacă bricégul ce l'a perdut el, a avut prăsele albe saŭ negre?

„Negre", rĕspunse repede Nicolae.

Bricégul găsit însă avea prăsele albe, și astfel Augustin rĕmase stăpânul bricéguluĭ.

Invĕțătorul, care fără sĕ fí fost băgat de sémă, ascultase tot ce s'a vorbit între aceștĭ treĭ băiețĭ, venì la eĭ și începù să vorbéscă cu eĭ, vrênd să-ĭ facă atențĭ la un lucru.

„Vĕd," începù învĕțătorul, „că vorbițĭ de un lucru, așa voĭ de voĭ, fără să vĕ fí atras cine-va băgarea de sémă asupră-ĭ, și ceea ce mĕ uimesce, vorbiți despre *dreptul de proprietate*. Ascultațĭ! — Dacă care-va dintre voĭ îșĭ face el singur un smeŭ de hârtie, saŭ dacă tatăl vr'unuia dintre voĭ ar dăruí fiuluĭ sĕŭ un cerc de joc saŭ o mincie saŭ alt lucru, atuncĭ la orĭ-ce întêmplare fiecare dintre voĭ ar priví smeul, cercul saŭ mincia ca proprietate a sa, cu care póte face ce voiesce. Fiecare sĕ socotesce ca posesor, și în cas când cine-va ar cerca a pune mâna și a'șĭ însușí un lucru, pe care îl posedĭ tu, aĭ dreptul a'țĭ apĕra posesiunea cu orĭ și ce mijlóce. — Și este și bine, că este așa," gătà învĕțătorul.

„De ce?" întrebară copiiĭ.

De óre-ce siguranța, că cine va póte folosí și este stăpân pe proprietatea sa, ne îndémnă să muncim maĭ cu dinadinsul și maĭ cu stăruință. Fiecare năzuesce de a'șĭ mărí proprietatea, de a agonisí, și astfel de a fí productiv. Unde maĭ înainte vreme câte-va sute de ómenĭ primitivĭ d'abia îșĭ găsiaŭ cele de lipsă pentru nutrement, vedem aḍĭ, că trăesc miĭ de familiĭ în cele maĭ bune condițiunĭ, și că și-aŭ agonisit avere, pe care o înmulțesc prin muncă.

Dacă n'ar fí proprietatea, n'ar planta nimenea vr'un pom, de óre-ce n'ar fí sigur, că fructele aŭ să fie ale luĭ. Nimenea nu și-ar zidí o casă, căcĭ s'ar iví póte cine-va care l'ar scóte din ea, pentru ca să locuéscă el. Nimenea nu s'ar îngrijí să prăséscă caĭ, dacă ar scí că vecinul sĕŭ i ĭ-ar puté lua, și nimenea n'ar pune cânepă, când ar fí convins, că altul ar face pânză din ea.

Cugetați-vĕ la o țéră, iubiții meĭ copiĭ, în care ómenĭ, carĭ ar lua ce este al altuia, ar rĕmâné nepedepsiți. Așa d. e., décă Petru ar puté lua smeul luĭ Nicolae, séŭ décă Iacob ar lua bri-

cégul luĭ Filip. Aţĭ vrea, iubiţĭ copiĭ, să trăiţĭ într'o astfel de ţéră?"

„N'am puté trăí!" strigară toţĭ băeţiĭ.

„Cum ne putem câştiga aşa-dară o proprietate, adecă un obiect, o carte, un creion, o casă, o holdă etc., care are deja un proprietar?" întrebà învĕţătorul.

— „Trebue să cumpĕrăm proprietatea," respunse Filip.

— „Adecă trebue să dăm în schimb pentru acea proprietate un alt obiect," adause învĕţătorul. — „Acesta ar fí un fel, în care ne-am puté câştiga o proprietate, care este deja a cuĭ-va. — Da ce credeţĭ voĭ, ne-am puté câştiga şi într'alt fel o proprietate strĕină?"

— „Prin dăruire; décă ne-ar da cineva în cinste o proprietate," rĕspunse Nicolae.

— „Prin moştenire," adause Augustin.

— „Putem să şi găsim ceva, şi décă lucrul găsit séŭ proprietatea găsită nu e a niměnuĭ, avem dreptul de a fí proprietarul lucruluĭ găsit. Aşa de pildă în ţĕrĭ nelocuite putem cultiva un loc, putem sĕmăna, ne putem face o casă şi alte alcătuelĭ împrejurul eĭ, şi astfel locul acesta ocupat va fí al nostru, căcĭ noĭ l'am cultivat, şi ródele vor fí ale nóstre, fiind-că noĭ am muncit. — Apa, care curge pe sub pământ, este proprietatea tuturor. Décă însă eŭ muncesc şi în curtea séŭ în ocolul meŭ îmĭ fac o fântână, atuncĭ apa, care se adună în fântâna mea, este a mea, şi după plăcere pot dispune de ea. Apa acésta prin munca, ce am întrebuinţat-o, séŭ prin plata ce am dat-o altora, ca să muncéscă, a devenit proprietatea mea. *Ceea-ce este al meŭ, îl pot întrebuinţa după plac şi după voinţă*; sĕ înţelege, că acéstă întrebuinţare să nu aibă de scop lucruri, care ar vătĕma principiile morale.

I.

Bibliografie.

Psichologia empirică, saŭ sciinţa despre suflet între marginile observaţiuneĭ, de *I. Popescu*. Ediţiunea a doua, 1887. Sibiiŭ, W. Krafft. Bucurescĭ, Socec & Comp. — O carte de cuprins aşa de serios ca Psichologia, şi în şése anĭ de ḑile o nouă ediţiune la noĭ, la Românĭ, nu este lucru puţin. Acésta sĕ póte considera cu drept cuvênt ca dovadă, că cartea, despre care e vorba, a fost de mare lipsă pentru publicul nostru iubitor de sciinţă şi totodată, că publicul nostru cetitor a constatat din capul loculuĭ, că în Psichologia empirică a d-luĭ I. Popescu i s'a dat o carte de adevĕrată valóre. Şi în adevĕr Psichologia d-luĭ I. Popescu nu este o compilaţiune

din deosebiți autorĭ și cu atât mai puțin o simplă prelucrare a vreuneĭ scrierĭ din bogatele literaturĭ străine — după cum de obiceiŭ se întêmplă la noĭ cu așa numitele cărțĭ scientifice —, ci, ca tóte lucrările distinsuluĭ profesor, resultatul uneĭ muncĭ îndelungate, a uneĭ reflecsiunĭ de anĭ întregĭ și a uneĭ consultărĭ consciencióse a scrierilor mai de valóre de pe terenul „Sciinței despre suflet.“ Ce e drept, ca puncte de mânecare în scrierea, despre care e vorba, d-l Popescu și-a luat principiile școleĭ herbartiane, pe care le urmărește și în „Compendiul“ sĕŭ de Pedagogie, cu tóte acestea însă „Psichologia empirică“ este o lucrare a sa, o construcțiune, la care a pus singur pétră pe pétră, nemulțămindu-sĕ a da o spoială nouă uneĭ zidirĭ ridicate de mai 'nainte. — Nu vom insista asupra deosebitelor momente din scrierea în cestiune, de óre-ce acésta s'a făcut mai cu răgaz și din partea unor ómenĭ mai competenți în diferite organe atât la noĭ, cât și în străinĕtate, ci vom amintí numaĭ acele puncte, în care ediținea a doua sĕ deosibesce de cea dintâiŭ. In genere luat, schimbărĭ prea marĭ nu s'aŭ făcut în noua ediținne. Modul de împărțire — cu o singură escepțiune — a rĕmas acelașĭ, ca și la ediținea precedentă, s'aŭ făcut însă adausurĭ prețióse la multĭ paragrafĭ, așa d. e. la § 20 (Originea sentimentelor și divisiunea lor), § 36 (Libertatea voințeĭ și imputațiunea), § 38 (Caracterul) ș. a. Cu totul noŭ este § 21 (Sentimentele formale). Prescurtărĭ, după cât am putut observa, nu s'aŭ făcut, decât numaĭ în puține locurĭ. — Considerând însemnătatea cea mare a cunoscințelor psichologice pentru fiecare educator, nu putem recomanda din destul scrierea d-luĭ I. Popescu atențiuneĭ fraților învĕțătorĭ. Este de dorit, ca fiecare dintre dênșiĭ să și-o procure și s'o studieze cu cea mai mare băgare de sémă. Câștigul dênșilor de bună sémă nu va fĭ mic. *B.*

Intâia programă a școleĭ civile (private) de fete cu internat din Sibiiŭ *a Asociațiuneĭ transilvane pentru literatura română și cultura poporuluĭ român, pe anul școlastic 1886/7.* publicată de *Dr.* D. *P. Barcianu*, director. Sibiiŭ, tipografia archidiecesană, 1887. — Cuprinsul acesteĭ programe este: 1) *Necesitatea înființăreĭ de școle române pentru fete,* tractat de profesorul *Enea Hodoș* și 2) *Scirĭ școlare* de directorul. Scirile școlare cuprind următórele puncte: 1) Edificiul școleĭ și al internatuluĭ, 2) Ingrijirea oferită de internatul școleĭ. 3) Personalul școleĭ și al internatuluĭ. 4) Materialul din obiectele de învĕțământ pertractat în anul școlastic 1886/7. 5) Conspectul elevelor inmatriculate pro 1886/7. 6) Conspectul elevelor din internat. 7) Mijlócele de învĕțământ. 8) Date din cronica școleĭ și a internatuluĭ. 9) Esamenele. 10) Condițiunile de primire în școlă și internat. — Atragem atențiunea cetitorilor noștri asupra programeĭ acesteĭ școlĭ, dela care se aștéptă așa de mult, și care în primul an al esistenței sale a dobêndit resultate așa de satisfăcĕtóre, grație uneĭ conducerĭ înțelepte și zeluluĭ neobosit al tênĕruluĭ corp profesoral.

A XXIII programă a gimnasiuluĭ mare public român din Brașov *de rel. ort. rĕs., și a celorlalte școle secundare și primare împreu-*

nate cu acesta, pe anul școlastic 1886—87. publicată de *Ștefan Iosifu*, director și profesor. Brașov, tip. Alexi, 1887. — Cuprinde: 1) Studiul „*Insemnătatea contabilității*“ de profesorul dela școla comercială *Arseniu Vlaicu*, și 2) *Sciri școlastice* (personalul didactic; materialul percurs în anul școl. 1886/7; lucrări din limba română; societatea de lectură a studenților; stipendiștii dela școlele medii; școla poporală normală de copii și copile; școla de repetițiune; tabelă statistică despre școlarii dela gimnasiu, școla reală și comercială; numĕrul elevilor școlei elem. capitale; mediile de învĕțĕmênt; mulțămită publică; date din cronica școlelor medii; esamenele; împlinirea datorințelor creștinesci; însciințare) de directorul. — Asupra datelor din aceste două programe vom reveni în „Diverse.“

Geografia Ungariei pentru școlele poporale de *Dr. Nicolaŭ Popă*. — Prin rescriptul ministrului reg. ung. de culte și instrucțiune publică de sub N-rul 25,880 s'a aprobat, după cum ni se comunică, „*Geografia Ungariei și elemente din geografia generală*“ de *Dr. N. Popă*, ***ediția unea a VI-ea,*** ca manual didactic pentru școlele nóstre poporale. Manualul împreună cu charta Ungariei costă 35 cr. v. a. — Același autor a publicat manualul sĕŭ de „*Istoria Ungariei și elemente din istoria generală pentru școlele poporale*“ în *ediția unea a VIII-a*. *Prețul 25 cr. v. a.* — Numĕrul edițiunilor este de ajuns pentru recomandarea acestor manuale.

Diverse.

Școlele centrale române din Brașov. După informațiunile, ce ni le dă *a XXIII programă*, școlele nóstre centrale din Brașov aŭ fost cercetate în decursul anului școlastic $188^{6}/_{7}$ cu totul de 932 școlari și școlărițe. *Gimnasiul*, la care aŭ funcționat 12 profesori de studii și 2 de desteritățĭ, a fost cercetat de 265 școlari (262 Români, 1 German și 2 Evrei). *Școla comercială* a fost cercetată de 34 școlari (32 Români și 2 Evrei), ĕră cea *reală* de 72 școlari (68 Români și 4 Evrei); la aceste două școle aŭ funcționat 11 profesori de studii și 2 de desteritățĭ. *Școla primară de băieți* (cu 4 clase, 5 învĕțători ordinari și unul de cântărĭ) a avut 278 elevi, ĕră cea *de repetițiune* de băieți 39. *Școla primară de copile* (cu 5 clase, 4 învĕțători, o învĕțătóre de lucru de mână și mai mulți suplenți) a avut 198 școlărițe, ĕră cea *de repetițiune* de copile 46. — *Esamenele* la aceste școle s'aŭ ținut, după cum am amintit în numĕrul trecut, dela 18 Iuniŭ v. până la 27 Iuniŭ inclusiv. Dintre aceste esamene, care peste tot luat aŭ fost binișor cercetate din partea publicului, de mai mare însemnătate a fost *esamenul de ma-*

turitate dela școla comercială și cel dela gimnasiu. La esamenul oral de maturitate pentru *școla comercială* a funcționat ca comisar consistorial părintele Archimandrit și Vicar archiepiscopesc *Nicolae Popea*, éră ca comisarĭ ministerialĭ d-nĭĭ *Franciscu Koós*, consiliar regiu și inspector de școle, și *Robert Szász*, consiliar în ministeriul de comerciŭ. La acest esamen s'aŭ supus 10 școlarĭ, carĭ toțĭ aŭ fost declarațĭ maturĭ (1 cu „fórte bine“, 5 cu „bine“ și 4 cu „suficient“). — Esamenul oral de maturitate pentru *gimnasiu* s'a ținut în 19 și 20 Iuniŭ sub presidiul părinteluĭ Archimandrit și Vicar archiepiscopesc *Nicolae Popea*, ca comisar consistorial, și în presența d-luĭ director dela gimnasiul de stat din Sibiiŭ *Ignațiu Veres*, ca representant al Regimuluĭ. La acest esamen aŭ fost admiși 19 școlarĭ, dintre carĭ 15 aŭ fost declarațĭ maturĭ (12 cu „bine“ și 3 cu „suficient“), éră 4 aŭ fost avisațĭ la repețirea esamenuluĭ (3 din câte un obiect și 1 din tóte) — La finea esamenuluĭ, despre care e vorba, după-ce sĕ împărtășiră deosebiților școlarĭ resultatele obținute, părintele Archimandrit și Vicar archiepiscopesc, care nicĭ de astă dată nu a pregetat a lua asupră'și însărcinarea de a conduce esamenele de maturitate, adresă abiturienților câte-va călduróse cuvinte, prin care-ĭ îndemnă la activitate continuă, la stăruință și la viață morală. Cu deosebire accentuă părintele Archimandrit punctul din urmă, arĕtând însemnătatea cea mare, ce o are cultura inimeĭ și firmitatea caracteruluĭ nu numaĭ în viața individilor, ci și în viața popórelor. *Ómenĭ de caracter și inhitorĭ de jertfire fac gloria națiunilor, și de astfel de ómenĭ avem noĭ astădĭ lipsă!*, fură cuvintele, cu care părintele Archimandrit își încheià vorbirea sa. Acéstă vorbire făcù o adêncă impresiune asupra celor de față. *B.*

Școla superióră de fete din Sibiiŭ. Noua și mult dorita școlă de fete a „Asociațiuneĭ transilvane române“ și-a început activitatea sa în decursul anuluĭ școlastic espirat cu tóte patru clasele de odată. Programul de materiĭ al acesteĭ școlĭ este acela al școlelor civile de stat, reservându-sĕ însă pentru limba maternă pentru clasa I patru óre și pentru celelalte clase câte 3 óre. *Ca puterĭ didactice* aŭ funcționat în decursul anuluĭ școlastic trecut: un director (d-l dr. D. P. Barcianu), treĭ învĕțătorĭ (d-nĭĭ Septimiu Albini, Sabin P. Barcianu și Enea Hodoș), o învĕțătóre (d-șóra Aurelia Filipescul), doĭ catechețĭ (păr. Archimandrit Dr. Il. Pușcariu și cooperatorul Nicolae Togan) și doĭ instructorĭ (d-l G. Dima pentru piano și d-șóra Sabina Brote pentru piano și limba francesă). *Personalul internatuluĭ* a fost alcătuit din o directóră (d-șóra Elena baronesă Popp), un medic (d-l Dr. Ión Moga), o guvernantă și o bonă. *Numĕrul elevelor*, care aŭ cercetat noua școlă, a fost de 43 (18 în cl. I, 14 în cl. II, 6 în cl. III și 5 în cl. IV), dintre care 11 din Sibiiŭ și 32 din afară. *Interniste* aŭ fost cu totul 23 (din acestea 7 aŭ fost eleve ale școleĭ elementare a Reuniuneĭ femeilor române din Sibiiŭ). *Esamenele* școleĭ în cestiune s'aŭ ținut în 25 și 27 Iuniu n. sub presidiul d-luĭ Iacob Bologa, vice-președinte al „Asociațiuneĭ“ și aŭ fost, după cum comunică diarele din Sibiiŭ cât sĕ póte de satisfăcĕtóre. Peste tot atât școla, cât și internatul

împreunat cu ea sûnt așa de bine întocmite, cu atâta îngrijire conduse — după cum ne-am convins din propria observațiune — încât orĭ și ce părinte *își póte încredința cu tótă liniștea sufletéscă* pe fica séu ficele sale școleĭ, despre care e vorba. — Tacsele, ce sĕ plătesc la acéstă școlă, sûnt: 1. Pentru elevele esterniste, décă cercetéză cursul normal, 2 fl. pe lună plătițĭ anticipativ, ér' pentru cursul complementar 5 fl pe lună (afară de aceea și unele și altele la prima înscriere plătesc o tacsă de 2 fl.). 2. Elevele din internat, care cercetéză cursul normal, plătesc 22 fl. pe lună, éră cele din cursul complementar 25 fl. (în aceste sume este socotit și didactrul). Pentru instrucțiunea în musica instrumentală și în limba francesă sĕ plătesc tacse deosebite. Tacsele acestea, avênd în vedere îngrijirea, ce li sĕ dă elevelor, nu pot fĭ considerate în nicĭ un chip ca prea marĭ.

Lucrul de mână și industria de casă la școlele române din Brașov. Cu bucurie constatăm, că instrucțiunea în ramurile practice a început a face la școlele nóstre din Brașov progresele cele maĭ îmbucurătóre. La esamenele școlelor de copile și la festivitatea împărțireĭ premiilor fiecare a putut să admire frumósele și diferitele lucrurĭ de mână, ce sĕ aflaŭ espuse și care aŭ fost esecutate parte în școla de lucru de mână sub conducerea dómneĭ *Elena G Rusu*, parte la internatul „Reuniuneĭ femeilor române din Brașov“ sub conducerea dómneĭ *Maria Belu*. Intre lucrurile espuse de cătră elevele internatuluĭ aŭ produs o deosebită satisfacțiune stofele de lână pentru vestminte bărbătescĭ, tórse și țesute în internat. — Tot așa de îmbucurătóre aŭ fost resultatele obținute de d-niĭ învĕțătorĭ *Gheorghe Moian și Candid Mușlea* în cursul de împletiturĭ și colorat, ce l'aŭ ținut în decurs de vre-o șése sĕptămânĭ cu 54 băieți și băiete. Impletiturile din nuele esecutate de elevĭĭ dênșilor și espuse în prediua Sf. Petru aŭ succes pe deplin.

Curs de industrie de casă și de albinărit în Brașov. Zelosiĭ învĕțătorĭ dela școlele nóstre primare din Brașov, *Gheorge Moian* și *Candid Mușlea* vor ține dela 7—31 August v. a. c. inclusiv un curs de industrie de casă și de albinărit pentru învĕțătorĭ și pentru toțĭ aceia, carĭ vor voĭ să lățéscă aceste ramurĭ de ocupațiune între poporul nostru. Cursul de industrie de casă va cuprinde: împletitul (de paie, de papură, de nuele, de trestie de mare pentru scaune de salon, și de pĕr), coloratul și lustruitul lemnuluĭ și văpsitul lâneĭ. Cursul de industrie sĕ va ține în școla română din Brașovul-vechiŭ, éră cel de albinărit la stupina școlelor centrale din Scheiŭ. Instrucțiunea va fĭ gratuită. Pentru materialul de lipsă învĕțătoriĭ și în genere ómeniĭ de școlă vor plăti câte 1 fl. 50 cr., éră ceilalțĭ participanțĭ câte 5 fl. Invĕțătoriĭ vor fĭ provĕduțĭ după putință cu cuartire gratuite la parochieniĭ noștri din Brașovul-vechiŭ. Mâncarea, la cas, când sĕ va puté face o societate de cel puțin 20 inși, va costa de persónă dela 40—50 cr. pe di. Insinuările la acest curs aŭ a sĕ face până în 31 Iuliŭ v. séu la d-l protopop *Ión Petric* în Brașov, séu la d-niĭ *Gheorghe Moian* și *Candid Mușlea*.

Proprietară: »Reuniunea învĕțătorilor rom. gr. or. din Districtul al X-lea, Brașov«
Tipografia Alexi, Brașov